

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВЪРХОВЕН
КАСАЦИОНЕН
СЪД

ИЗХ.№ У-843-
28.06.2019г

НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Вх. № КП-953-03-62
дата 28.06.2019 г.

**ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА КОМИСИЯТА
ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

На изх.№ КП -953-03-62/20.06.2019 г.

Относно: Становище на ВКС, Наказателна колегия относно проект за Закон за изменение на Наказателния кодекс, 954-01-19, внесен от Валери Симеонов Симеонов и група народни представители на 29.03.2019 г.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО АЛЕКСАНДРОВА,

Във връзка с писмо от Комисията по правни въпроси на НС на Република България под горния номер, приложено изпращам на Вашето внимание становище на Върховния касационен съд на Република България, Наказателна колегия, относно изпратения ни проект на Закон за изменение на Наказателния кодекс № 954-01-19, внесен от Валери Симеонов Симеонов и група народни представители на 29.03.2019 г.

Приложение: съгласно текста.

С уважение,

**ГАЛИНА ЗАХАРОВА
ЗАМЕСТНИК – ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВКС
И ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ НА ВКС**

НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД

СТАНОВИЩЕ

Относно: Законопроект за изменение на Наказателния кодекс № 954-01-19, внесен от Валери Симеонов Симеонов и група народни представители на 29.03.2019 г.

Постъпило е писмо на председателя на Комисията по правни въпроси на Народното събрание на Република България, с което Върховният касационен съд е поканен да представи становище по внесен на 29.03.2019 г. от Валери Симеонов Симеонов и група народни представители законопроект за изменение на Наказателния кодекс.

С предложения законопроект е предвиден единствен параграф, според който: „В чл. 343, ал. 3, б. „б“ думите „от три до петнадесет“ се заменят с „от пет до двадесет“, а думите „от пет до двадесет“ се заменят с „от двадесет до тридесет“.

Очевидно е от предложения текст, че предвиденото в него изменение се касае до завишаване на санкциите за случаите на причинена по непредпазливост смърт при управляване на подвижен железопътен състав, въздухоплавателно средство, моторно превозно средство, плавателен съд, бойна или специална машина в нарушение на правилата за движение, ако деянието е извършено в пияно състояние или след употреба на наркотични вещества или техни аналози, или от него е настъпила смърт на повече от едно лице, или е настъпила смърт на едно или повече лица и телесна повреда на едно или повече лица, или деецът е избягал от местопроизшествието, или е управлявал без да има необходимата правоспособност, или на пешеходна пътека, както и в особено тежките случаи.

Според мотивите към законопроекта „с предложението за изменение на чл. 343, ал. 3, б. „б“ от Наказателния кодекс се цели постигането на по-голяма адекватност на наказанието спрямо резултата от деяния, при които

се извършват тежки нарушения на правилата за движение по пътищата, които са животозастрашаващи и дори често се стига до отнемането на човешки животи ... Трябва да бъдат взети адекватни мерки, с които да се постигне превантивен ефект за ограничаване на деянията, при които поради опасно управление на МПС под влиянието на алкохол, шофьори блъскат хора по пешеходните пътеки, причиняват смърт и не оказват последваща помощ на пострадалите от инцидента.“ Посочено е наред с това, че „при индивидуализацията на наказанието следва да се съобразят обстоятелствата, които определят конкретната тежест на извършеното престъпление и характеризират личността на дееца.“ В приложената Предварителна оценка на въздействието основанията за законодателната инициатива са формулирани чрез възпроизвеждане на фрагмент от посочените мотиви.

ВКС не подкрепя предложеното изменение на Наказателния кодекс, предвид инертния му характер и противоречието му с основни принципи, върху които е изградено действащото наказателно право, както и с разпоредби от НК.

Мотивите към законопроекта и Предварителната оценка на въздействието са твърде ефимерни и не показват инициативата да е основана на специализирано знание и професионален анализ на емпиричен материал относно причините и условията, довели до идентифицирания от вносителите проблем и констатации относно други, извъннаказателни мерки, които държавата е взела за преодоляването му и които са се оказали неефективни, за да се прибегва до наказателното право, което по начало би следвало да се използва като последното възможно средство за реакция. Вместо това предлаганата промяна е с очевидно подчертана конюнктурна обусловеност, доколкото единствената конкретика в представените мотиви е свързана с конкретен, медийно оповестен случай на пътно-транспортно произшествие с причинена смърт.

Не налага друг извод неуместното позоваване в мотивите към предложението законопроект на индивидуализацията на наказанията. Процесите на криминализация на деянията и диференциация на наказанията, съответно на тяхното изменяване – от една страна и индивидуализацията на наказанието – от друга страна имат общ базис и това са принципите на справедливостта и съответствието. Но

реализирането на тези дейности има различен субект. Задължението за съобразяване на наказанието с индивидуалните особености на конкретния случай тежи върху съда и има проявление единствено в рамките на практическата правораздавателна дейност. То няма отношение към дейността на законодателя по диференциацията на наказанията в Особената част на Наказателния кодекс, нито към възможните техни последващи промени. Не би могло да има отношение и към обосноваването на нуждата от засилване или снижаване на наказателната репресия по законодателен път. Ето защо позоваването на правилата за индивидуализация на наказанията не прави по-убедителна идеята за нужда от предложената законодателна промяна и за практическа нейна полезност. Напротив, подчертава вложеното в този законопроект неоправдано очакване и погрешно разбиране, че решаването на конкретно идентифицирания проблем се свежда до промяна в размера на санкциите и се изчерпва с това.

Обществените реалности действително обективират ескалиране на престъпленията по чл. 343 НК, но в случая проблемът не е анализиран от гледище на други фактори, стоящи извън НК. Възприет е твърде едностранчив подход, който откъсва извършителите на деяния по чл. 343 НК от реалните им връзки с обществените условия в страната, като се пренебрегва фактът, че всеки нарушител на закона не се изгражда самостоятелно и извън конкретните исторически и социални условия. Пренебрегва се формиращото въздействие на ред други фактори от социалната среда (напр. регулацията на придобиването на правоспособност за управление на моторни превозни средства и контрола по спазването ѝ, административно-правния контрол върху безопасността на движението, изграждането на правна и социална и гражданска култура у гражданите и пр.)

Като цяло мотивите към законопроекта не убеждават в необходимостта от ново, при това крайно завишаване на санкциите, като единствения начин на държавата за справяне с прогреса на конкретния вид престъпност.

Извеждането напред на репресивната цел на наказанието, макар вероятно да съответства на обществените очаквания за житейско възмездие, не представлява справедлив отговор на обществените

реалности, а отделно от това връща идеите за целта на наказанието назад в развитието им, пренебрегвайки конституционно установени принципи, на които е основан действащият Наказателен кодекс, както и основната - корективната цел на наказанието.

Несъмнено е, че прието от законодателния орган в държавата, всяко едно законодателно решение би било валидно, независимо от съдържанието му. Но все пак това съдържание трябва да има едно базисно ниво на юридическа оправданост, както и оправданост от гледище на спецификите на конкретно регулираната област. Ефикасността на наказателното право е свързана и произтича не толкова от тежестта на репресивната принуда, с която са скрепени нормите от Особената част на НК, а от съответствието на тези норми с общите принципи на пропорционалността и справедливостта и от адекватното тяхно прилагане. Принципът за пропорционалност на наказанието спрямо престъплението ~~съществува в българското наказателно право~~ редом с принципа за законоустановеност на наказанието. Самата специфика на наказателното право, обусловена от естеството на посегателствата върху личността, с които е свързано прилагането му, предопределя нуждата от съгласуваност със самото престъпление не само на вида, но така също и на размера на предвиденото за него наказание. Тази съгласуваност е абсолютно необходимо условие, за да бъде в състояние наказателното право да защитава отделната личност, обществото като цяло и държавата и да отразява разбирането за справедливост. Наказанието според чл. 35, ал. 3 НК трябва да е съответно на престъплението, като този принцип е валиден не само за дейността на съда при отмерването на заслужената с конкретното престъпление санкция. Той е важен и за дейността на законодателя при определянето на границите на приложимите за отделните престъпни състави наказания. В случая предвиденият с предложеното изменение минимум на санкциите не съответства на обичайната тежест на престъпленията от конкретния вид. От друга страна, предложеното изменение на наказанието за особено тежки случаи – от десет до тридесет години лишаване от свобода директно противоречи на нормата на чл. 39, ал. 2 НК, указваща по изчерпателен начин хипотезите, в които е възможно налагане на наказание от 30 години лишаване от свобода. Според тази норма **по изключение** лишаването от свобода може да бъде за срок до 30 години в случаите на замяна на доживотния затвор; в случаите на

увеличаване на общо определеното за съвкупност от престъпления най-тежко наказание на основание чл. 24 НК и за някои особено тежки случаи на умишлени престъпления. Непосредствено очевидна е липсата на връзка между първите две хипотези и коментирания проблем. Що се касае до третата хипотеза, тя по непрекъснат начин изключва непредпазливите престъпления, каквото е престъплението по чл. 343 НК, от обхвата на тези, за които е възможно, при това по изключение, налагане на санкция в посочения размер.

От друга страна, когато се фиксират минимумите и максимумите на наказанията за отделни престъпления, резултатът от тази дейност не би следвало да създава конфликт с вече определените наказания за други престъпления. Изискването за съответност съществува и по отношение на мярката, която законодателят използва при определянето на наказателната репресия за конкретен престъпен състав спрямо санкциите за останалите престъпни състави, включени в Наказателния кодекс. С предлаганата в случая промяна този баланс също е нарушен, като предложеното покачване на санкциите е до нивата на наказуемост на тежки умишлени престъпления, като част от престъпленията против републиката, част от престъпленията против мира и човечеството, квалифицираните умишлени убийства, квалифицираните грабежи, изнудвания, рекет, и пр. По предложения начин практически се създават условия за равно третиране на извършителите на различни по тежест и обществена опасност престъпления. Същевременно възприетият със законопроекта подход е и дискриминационен, доколкото предпоставя неоправдано от нищо по-неблагоприятно третиране на извършилите квалифицирани престъпления по чл. 343 НК спрямо извършилите други престъпления при професионална непредпазливост при същите условия (пияно състояние причинена смърт на повече от едно лице), напр. по чл. 123, ал. 3 НК.

В заключение следва да се отбележи, че по принцип прекомерната употреба на наказателно-правни санкции, както и тяхното необосновано завишаване не само не ги прави резултатни, а напротив, води до отслабване на ефективността на наказателния закон. Поради това предложената промяна, незаконосъобразна в една своя част и по същество изменяща заложения в действащия НК нормативен възглед за наказанието, не е способна да гарантира целения с нея превантивен ефект.